

Alþýðusamband Íslands

Nefndasvið Alþingis
Velferðarnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 8.5.2023
Tilvísun: M202304-0317

Efni: Frumvarp til laga um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum (vinnutímaskráning starfsmanna), 940. mál – Umsögn Alþýðusambands Íslands

Í maí 2019 sendi ASÍ kvörtun til Eftirlitsstofnunar EFTA (ESA) vegna meints brots íslenska ríkisins á skuldbindingum sínum skv. EES - samningnum, nánar tiltekið tilskipun um ákveðna þætti er varða skipulag vinnutíma sem orðið hafði til þess að launafólk tapaði málum fyrir íslenskum dómstólum sem réttilega hefðu átt að vinnast.

Kært var vegna ófullnægjandi innleiðingar tilskipunarinnar og m.a. byggt á því að lög nr. 46/1980 geymi engin ákvæði sem felli á atvinnurekendur skyldu til þess að hafa formlegt, virkt og aðgengilegt kerfi til eftirlits með vinnutíma starfsmanna sinna. Vegna skorts á skýrum reglum hafi dómstólar ítrekað hafnað kröfum launamanna um uppgjör frítökuréttar og vikulegra frídaga, á þeirri forsendu að þeir hafi ekki haldið kröfum sínum fram í tíma þ.e. reglum um tómlæti er ítrekað beitt. Af sömu ástæðum hafi dómstólar hafnað kröfum launamanna vegna þess að þeim hafi sjálfum borið að gæta að vinnutíma sínum og atvinnurekendur verið sýknaðir af þeirri ástæðu einni að hafa fært ábyrgð á stjórn vinnutíma og frítöku á starfsmann sinn. Jafnframt hafi dómstólar hert sérstaklega á kröfum hér að lútandi þegar í hlut eiga trúnaðarmenn stéttarfélagana.

Til stuðnings kvörtuninni var sérstaklega vísað til dóms Hæstaréttar nr. 31/2018 þar sem rétturinn byggði á því að um hafi verið að ræða 13 mánaða tímabil þar sem 15 mánuðir liðu frá lokum þess og þar til kvartað var og að aldrei hafi verið kvartað fyrr en eftir starfslok. Einnig var vísað til dóms Hæstaréttar í málinu nr. 304/2010. Loks var vísað til dóma í héraðsdómi Vesturlands þar sem kröfur vegna frítökuréttar á hvalvertíðum 2014 og 2015 voru taldar niður fallnar vegna

tómlætis. Litið var svo á í þessum dómum að skylda til þess að rjúfa „tómlæti“ hvíli á hverjum og einum starfsmanni þegar vitað var í þessu tilviki að stéttarfélag starfsmannanna hafði kvartað vegna þeirra allra og rekið sérstakt prófmál vegna nákvæmlega sama ágreinings við atvinnurekandann og sem vannst með dómi Hæstaréttar nr. 594/2017. Loks var vísað til dóms Landsréttar nr. 815/2018 en sú niðurstaða var í samræmi við eldri dóma og sýndi að réttarframkvæmd hér á landi breyttist ekki í kjölfar samningsins um Evrópska efnahagssvæðið.

Niðurstaða ESA er skýr. Þar sem íslenska ríkið hefur ekki tryggt að atvinnurekendur setji upp tímaskráningarkerfi sem haldi m.a. utan frítökurétt og hvíldartíma starfsmanna er Ísland brotlegt við EES samninginn. Þessi niðurstaða felur það í sér að sönnunarbyrði um uppsafnaðan frítökurétt á að falla á atvinnurekendur sem bera ótvíræða skyldu til þess að sjá svo um að starfsmenn njóti þeirra réttinda sem hvíldartímaákvæði laga og kjarasamninga séu virt. Það þarf því mun meira til þess að fella slíkan rétt niður vegna tómlætis eða ófullnægjandi skráningar á vinnutíma eins og íslenskir dómstólar hafa gert hingað til.

Frumvarpið sem hér um ræðir tryggir að mati ASÍ loks rétta innleiðingu á tilskipun 2003/88/EB og felur í sér réttarbót fyrir launafólk á Íslandi. ASÍ styður því eindregið að frumvarp þetta verði að lögum. Í samhengi við allt framangreint og vinnuverndarmál í heild sinni telur ASÍ jafnframt rétt að benda á nauðsyn þess að sektar- og þvingunarheimildir Vinnueftirlitsins verði eflaðar til muna. Hvað það varðar má vísa í fleiri niðurstöður þess starfshóps aðila vinnumarkaðarins sem kom með þá tillögu sem frumvarp þetta fjallar um. En þær tillögur voru lagðar fram með 589. máli á 152. löggjafarþingi, nánar tiltekið í 1. tölulið 23. gr. frumvarpsins, vísast sérstaklega til umfangsmikillar umfjöllunar um þær tillögur í greinargerð með frumvarpinu.

Virðingarfyllst f.h. ASÍ,

Halldór Oddsson
Sviðsstjóri lögfræði- og vinnumarkaðssviðs ASÍ
halldoro@asi.is / 5355600